
*Tema broja: Demokratske inovacije – deliberativna
demokracija*

Urednička bilješka
Primljeno: 23. veljače 2009.

Bilješka uz tekstove o deliberativnoj demokraciji

NENAD ZAKOŠEK

U razdoblju najvećega uspona liberalne predstavničke demokracije sve je više naznaka da je ona suočena s ozbiljnim problemima, slabljenjem legitimnosti u očima građana i nezadovoljstvom njezinim načinom funkcioniranja i učincima. Spomenimo samo najvažnije deficite:

- rastvaranje suverenosti i sposobnosti vladanja nacionalnih država
- otuđenje građana od političke klase zbog njezine nekompetentnosti i po-manjkanja orijentacije prema općem dobru
- dramatično smanjenje izborne participacije građana, i to ne samo u novim nego i u starim demokracijama
- slabljenje demokratske kontrole institucija vlasti zbog širenja klijentelističke prakse i premještanja procesa odlučivanja u netransparentna paradržavna tijela, korporativističke institucije i autonomne agencije
- mediokratska transformacija političke komunikacije, koja javno vidljive procese odlučivanja lišava sadržaja te ih supstituira sadržajima medijski konstruiranoga političkog “infotainmenta”.

Međunarodna konferencija “Democratic Innovations – Theoretical and Practical Challenges of Evaluation” organizirana je od 7. do 9. veljače 2008. na Istraživačkom centru društvenih znanosti u Berlinu (*Wissenschaftszentrum Berlin, WZB*) s ciljem da omogući raspravu o političkim institucijama i praksama kojima se eksperimentira kao nadopunom predstavničkoj demokraciji. Na konferenciji su sudjelovali vrhunski svjetski politolozi, politički sociolozi i teoretičari politike, između ostalih Heidrun Abromeit, David Beetham, Ian Budge, Drude Dahlerup, James Fishkin, John Keane, Hanspeter Kriesi, Wolfgang Merkel, Kenneth Newton, Claus Offe, Dieter Rucht, Manfred G. Schmidt, Philippe C. Schmitter i Graham Smith.

Kao dvije najvažnije alternative predstavničkoj demokraciji razmatrane su izravna i deliberativna demokracija. Dok je koncept izravne demokracije

poznat od davnina i u mnogim se zemljama prakticira u različitim oblicima, ponajprije putem referenduma i pučke inicijative, koncept deliberativne demokracije relativno je nov i ne postoji njegova općeprihvaćena definicija. Ipak, može se ustvrditi da različite koncepcije deliberativne demokracije polaze od postavke da kolektivno odlučivanje o općem dobru, koje pretendira na to da prevlada partikularne interese, mora u nekom obliku uključiti racionalnu komunikaciju. Drugim riječima, politička racionalnost komunikativno je strukturirana. Dakako, nema ni teorijske ni praktične suglasnosti o tome kako treba institucionalizirati i prakticirati tu komunikaciju.

U hrvatskom prijevodu donosimo tri rasprave s konferencije “Democratic Innovations” koje se bave različitim aspektima deliberativne demokracije – priloge Jamesa Fishkina, Grahama Smitha i Dietera Ruchta.

James Fishkin profesor je komunikologije i politologije na Sveučilištu u Stanfordu u SAD-u te direktor Instituta za istraživanje komunikacije i tvorac metode “deliberativnoga izjašnjavanja građana”, koja se danas primjenjuje u mnogim sredinama kao oblik uključivanja građana u proces političkoga odlučivanja. U svom tekstu ispituje različite prigovore demokratskoj deliberaciji i participaciji građana te pokazuje kako je moguće produktivno upotrijebiti institucije deliberativne demokracije.

Graham Smith profesor je političke znanosti na Sveučilištu u Southamptonu u Velikoj Britaniji. U svom radu prikazuje i vrednuje dosadašnju praksu deliberativne demokracije u različitim institucijama i skupinama za konzultiranje građana u procesima političkoga odlučivanja, tzv. mini-javnostima.

Politički sociolog Dieter Rucht suvoditelj je odjela “Civil Society, Citizenship, and Political Mobilization in Europe” (zajedno s Dieterom Gosewinkelom) na WZB-u i profesor sociologije na Slobodnom sveučilištu u Berlinu. U svome tekstu razmatra različite koncepcije deliberativne demokracije te prezentira rezultate višegodišnjega istraživanja o postupcima i praksi deliberativne demokracije u antiglobalizacijskim pokretima.